

LAUGENE EFTER REFORMATIONEN

og her ligger den egentlige anledning til konflikten med statsmagten. I kraft av sin faste organisation kan haandverkerne diktere priserne og regulere produktionen saavel i vedkommende by som utover det omkringliggende opland, der ganske naturlig efterhvert blir anset som byhaandverkernes selvfølge- lige og uangripelige marked. I laugsvedtægterne kommer det ind bestemmelser rettet mot svendene; de tre trin fra læredreng til mester er ikke oprindelige, svenden er et senere indskudt led. Til en begyndelse var forholdet som mellem ældre og yngre arbeidere i faget, og alle hadde med tiden utsigt til at komme i egen virksomhet. Nogen bestemt lære- eller svendetid eksisteret heller ikke, likesaalite som obligatorisk forpligtelse til at vandre paa haandverket eller forarbeidelse av mesterstykke. Der var ingen uoverkommelig vanskelighet forbundet med at bli mester og omkostningerne ved at bli optat i laug et kunde klares av enhver. Men nu blir der forandringer ogsaa paa dette omraade. Foreløbig er det vistnok ikke den større tilgang paa svende som skaffer mestrene betænkeligheter, men særlig konkurrencen utenfra som bibringer dem en fornemmelse av at deres tidligere sikre marked blir truet og viser sig at bli for knapt. Laugene kommer som en følge herav til at utarte til at bli halvofficielle interessentskaper der skaper et klassemonopol for mestrene. Dette opnaaes ad to veie. Paa den ene side søker man at hemme tilgangen, laugene tenderer mot at bli sluttede, hvilket dukker op i norden mot slutningen av det 14de aarhundrede. Mesterproven blir gjort til noget andet og mere end en blot og bar duelighetsprøve, ved at den forbindes med betingelser av forskjellig art. Tjenestetiden som dreng og svend blir paa forhaand fastslaat til et bestemt antal aar, svenden maa ha vandret og senere ha